

Rapport 2018:7

Utvärdering av Minor
Field Studies (MFS),
Linnaeus-Palme och
Praktikantprogrammet

Rekryteringspool för internationellt utvecklingssamarbete?

Universitets- och
högskolerådet

www.uhr.se

Rekryteringspool för internationellt utvecklingssamarbete?

**Utvärdering av Minor Field Studies (MFS),
Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet**

Universitets- och
högskolerådet

Rekryteringspool för internationellt utvecklingssamarbete?

Utvärdering av Minor Field Studies (MFS), Linnaeus-Palme och
Praktikantprogrammet

UHR:s rapportserie 2018:7, Universitets- och högskolerådet, maj 2018

Kontaktpersoner: Ingrid Gustafsson och Madelen Charyszak

Grafisk form: E-print AB, Omslagsfoto: Scandinav Bildbyrå/Johnér

ISBN 978-91-7561-054-2

För mer information om myndigheten och våra publikationer,
se **www.uhr.se**.

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	6
Inledning	7
Varför görs denna rapport?	7
Definitioner och utgångspunkter	8
Kort om resursbasprogrammen och dess syfte och mål	8
Vad säger tidigare studier?	9
Hur gick vi tillväga?	9
Deltagarnas profil	11
En majoritet är unga kvinnor från hela Sverige	11
Få från studieovana hem	11
Liten andel deltagare med utomnordisk bakgrund	12
Många utbildningsämnen men framförallt samhällsinriktning	14
Stor spridning i geografiska placeringar	16
Deltagarna är högtbildade och bosatta i storstäder idag	17
Sysselsättning idag och framtidsplaner	18
En liten del arbetar idag med internationellt utvecklingssamarbete	19
Hälften vill arbeta med internationellt utvecklingssamarbete om fem år	20
Stort intresse för "seniora" resursbasprogram, men även låg kännedom	22
Relevans för arbetsgivare	24
Meriterande med erfarenhet från utlandet men bara vissa arbetsgivare känner till programmen	24
Arbetsgivare efterfrågar branscherfarenhet och personliga egenskaper	25
Många med rätt tematisk inriktning - brist på erfarenhet från konfliktområden	27
Arbetsgivare önskar större mångfald bland sina anställda	28
Relevans för deltagare	29
Deltagarna utvecklas personligen och får nya perspektiv på sitt ämne	30
De flesta har nytta av erfarenheterna idag – särskilt forskare	31
Programmen upplevs som meriterande i den fortsatta karriären	31
Kan inspirera till fortsatta studier	33
Avslutande diskussion	34
Resultat och måluppfyllelse	34
Rekommendationer	38

Sammanfattning

Utvärderingen är genomförd av Universitets- och högskolerådet (UHR) för att mäta effekterna av resursbasprogrammen Minor Field Studies (MFS), Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet 2012-2015. Syftet med ett resursbasprogram är att förse Sverige med personer som har de kunskaper och erfarenheter och det intresse som krävs för att verka inom internationellt utvecklingssamarbete.

De centrala frågorna för utvärderingen är om programmen bidrar till en bred och väl förberedd resursbas och hur väl programmens bidrag till resursbasen stämmer överens med arbetsgivarnas behov.

Utvärderingen baseras på enkäter till före detta deltagare och potentiella arbetsgivare. Enkätsvaren visar att ungefär 12 procent av dem som deltagit i något av programmen mellan åren 2012-2015 är verksamma inom internationellt utvecklingssamarbete idag. De flesta arbetar för en svensk uppdragsgivare som Sida eller enskild organisation (NGO). Några arbetar utomlands och då främst inom FN, EU eller en internationell NGO. Hälften av alla svarande har som ambition att arbeta med frågor som har direkt anknytning till internationellt utvecklingssamarbete inom några år. Det är avsevärt fler än idag och betyder att en stor del av de personer som idag har annan sysselsättning ser utvecklingssamarbete som något som de vill ägna sig åt längre fram i yrkeslivet.

Programmets bidrag till resursbasen matchar arbetsgivarnas efterfrågan på kompetensområden och internationell erfarenhet från låg- och medelinkomstländer. Utvärderingen pekar dock på ett behov av att i ökad utsträckning knyta resursbas och arbetsgivare till varandra. Programdeltagarna behöver få bättre kunskap om vilka möjligheter som finns för att kunna planera sin yrkesframtid inom utvecklingssamarbetet. Arbetsgivare har idag relativt låg kännedom om resursbasprogrammen. Det finns därför behov av insatser som dels främjar intresset hos resursbasen för potentiella framtida anställningar och dels bidrar till matchningar inom sektorn. Förberedelse- och återträffar för alla program bör erbjudas för lärande, karriärvägledning och återförande av kunskap och erfarenheter.

Deltagarna uppvisar en god bredd vad gäller utbildningsämnen och geografiska placeringar i världen. När det gäller kön och, social och etnisk bakgrund är deltagarnas profil emellertid mycket homogen. 75 procent av deltagarna är kvinnor, de har i hög utsträckning föräldrar med högskoleutbildning och de allra flesta har svensk bakgrund. En större insats bör läggas på att rekrytera en mer heterogen grupp deltagare. En annan möjlighet att bredda Sveriges resursbas är att betrakta studenter från låg- och medelinkomstländer som en del av den svenska resursbasen. För att se det totala värdet av resursbasprogrammen bör även deras bidrag till utbildningen i partnerländerna utvärderas. Ett ökat antal tvärvetenskapliga samarbeten skulle kunna ge positiva effekter på resursbasens bredd och i arbetet med de globala målen för hållbar utveckling - Agenda 2030.

Summary

The evaluation was conducted by the Swedish Council for Higher Education (UHR) to measure effects of the programmes Minor Field Studies (MFS), Linnaeus-Palme and the Praktikantprogrammet [trainee programme] 2012-2015. The purpose of these programmes is to provide Sweden with people who have the knowledge, experience and interest that are required for work in international development cooperation.

The central issues in the evaluation are whether the programmes contribute to a broad and well-prepared human resource base for international development cooperation and how well the programmes' contribution corresponds to employers' needs.

The evaluation is based on questionnaires sent to previous participants and to potential employers. The responses show that around 12 per cent of those who participated in one of the programmes between 2012 and 2015 are currently active in international development cooperation. The majority work for a Swedish employer such as Sida or an NGO. Some work abroad, primarily within the UN, EU or an international NGO. Half of all respondents aim to work with issues that are directly linked to international development cooperation within a few years. This is considerably more than at present, and means that a large number of those who now have other occupations regard development cooperation as something they wish to work with at a later date in their professional lives.

The programmes' contributions to the human resource base match employer demands for knowledge areas and for international experience from low and middle income countries. However, the evaluation indicates a need for increased links between the human resource base and employers. Programme participants need better knowledge of what opportunities are available in order to plan their careers in development work. Employers currently have relatively low familiarity with the programmes. There is therefore a need for measures that promote interest among the programme participants for potential future jobs and which also contribute to matching within the sector. Preparation and reunions for all programmes should be offered for the sake of learning, career guidance and the reintroduction of knowledge and experience.

The participants display a wide range of academic subjects and global locations. However, when it comes to sex, and social and ethnic background, the participants' profiles are very homogeneous. Seventy-five per cent of participants are women, they often have parents who have completed higher educations and the majority have a Swedish background. Greater efforts should be made to recruit a more heterogeneous group of participants. Another opportunity for widening Sweden's human resource base for international cooperation is to regard students from low and middle income countries, who have participated in these programmes, as part of the Swedish human resource base. Their contributions to education in the partner countries should also be evaluated in order to see the total value of the programmes. An increased number of interdisciplinary partnerships could have positive effects on the scope of the human resource base and for work on the global Sustainable Development Goals – Agenda 2030.

Inledning

Universitets- och högskolerådet (UHR) är en statlig myndighet med brett uppdrag. En del av uppdraget handlar om att höja kvaliteten inom svensk utbildning genom att ge människor förutsättningar att delta i internationellt utbyte och samarbete. Via UHR:s program kan utbildningsanordnare inom det formella utbildningssystemet söka bidrag för att genomföra samarbetsprojekt med andra länder.

Minor Field Studies (MFS), Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet är några av de program som administreras av UHR. Dessa finansieras av Sida inom ramen för resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten.¹ Programmen erbjuder möjligheter till utbyten, bidrag till fältstudier eller praktikplatser i låg- och medelinkomstländer. Från utrikes- och biståndspolitiskt håll är programmens huvudsakliga syfte att bidra till att förse Sverige med en bred och väl förberedd resursbas för internationellt utvecklingssamarbete. Resursbasen utgörs av individer som har de kunskaper, erfarenheter och intresse som krävs för att vara eller bli verksamma inom ramen för internationellt utvecklingssamarbete. De individer som har deltagit i några av UHR:s resursbasprogram ses därför som en del av den framtida resursbasen.

Under åren 2012-2015 har UHR inom ramen för de tre programmen delat ut drygt 370 miljoner kronor och bidragit med att ge cirka 4 500 individer möjlighet delta i utbyte, praktik eller fältstudier i låg- och medelinkomstländer och därigenom potentiellt bli en del av den framtida så kallade svenska resursbasen. Förhoppningen är att erfarenheterna från dessa länder ska öka deltagarnas intresse för att arbeta med internationellt utvecklingssamarbete i Sverige, eller utomlands, och på längre sikt bidra till anställning, där de kan bidra till att få genomslag för svenska utvecklingspolitiska prioriteringar.

Varför görs denna rapport?

Syftet med den här utvärderingen är att följa upp resultaten av programverksamheten och dess bidrag till måluppfyllelse av resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten.

I rapporten undersöker vi i vilken utsträckning programverksamheten bidrar till att öka intresse, engagemang och kunskap för internationellt utvecklingssamarbete hos deltagarna. Vi vill utvärdera om programverksamheten bidrar till att bredda den svenska resursbasen genom att göra en kartläggning av deltagarnas profil. Programverksamhetens relevans och dess möjlighet till hållbara resultat utvärderas genom att undersöka i vilken utsträckning praktiken, fältstudien eller utbytesstudierna upplevs som meriterande i den fortsatta karriären och hur arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete värderar erfarenheterna av deltagande i programverksamheten.

Utvärderingen vänder sig till aktörer inom programverksamheten som Sida, universitet och högskolor, andra utbildningsanordnare, civilsamhällesorganisationer samt potentiella deltagare i programmen. Förhoppningen är att utvärderingen ska bidra till ökad effektivitet av programverksamheten samt till fortsatt diskussion om utvecklingsmöjligheter.

¹ Resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten 2014-2017

Definitioner och utgångspunkter

En resursbas kan likställas med "rekryteringspool". I resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten påpekas att ett långsiktigt perspektiv ska anläggas och att de individer som deltagit i programmen ska betraktas som en rekryteringsbas för framtida anställningar. Det handlar alltså inte om direkt "anställningsbarhet", vilket är viktigt att ha i åtanke när det gäller de resursbasprogram som administreras av UHR, eftersom de vänder sig till yngre personer och personer som fortfarande studerar.

Sidas arbete med att utveckla en resursbas inom internationellt utvecklingssamarbete började under 1960-talet när JPO (Junior Programme Officer) kom till. Det främsta syftet var att öka och utbilda en resursbas med kvalificerade yngre svenskar för framtida uppdrag inom det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet, samt att återföra internationell erfarenhet till Sverige.²

Enligt resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten ska programverksamheten bidra till en breddad resursbas. Då UHR:s program ses som en rekryteringsbas för eventuell framtida anställning, utvärderar vi bredden genom att titta på könsfördelning, deltagarnas sociala och etniska bakgrund, utbildningsämne, samt inom vilka tematiska områden och geografiska delar i världen deltagarna har fått erfarenhet från.

Kort om resursbasprogrammen och dess syfte och mål

Minor Field Studies (MFS) är ett stipendieprogram som ger möjligheter för studenter i slutet av sin högskoleutbildning att på plats i ett utvecklingsland samla material till sin uppsats eller sitt examensarbete för en kandidat-, magister- eller masterexamen. Studentens uppsats ska handla om utvecklingsfrågor.Handledaren hos utbildningsanordnaren bistår i projektutveckling, metodval och i projektformulering samt hjälper till med kontakter och myndigheter i värdlandet. På så sätt ingår ofta uppsatsen i en institutions redan upparbetade forsknings-samarbeten med ett låg- eller medelinkomstland. Ett syfte med programmet är att förbereda studenter för att arbeta i globala sammanhang och organisationer.

Linnaeus-Palme är ett program som finansierar utbyten för lärare och studenter mellan utbildningsanordnare i Sverige och i ett låg- och medelinkomstland. Samarbetet sker oftast på institutionsnivå och kan få finansiering i högst åtta år, även om ansökan görs för ett år i taget. Samarbetsprojekten ska överensstämma med regeringens tematiska prioriteringar för svenskt bistånd. Studenterna ska delta i kurser under minst 12 veckor och få dessa tillgodoräknade vid hemkomst. Lärarna ska undervisa i hos partnerinstitutionen i minst tre veckor. Syftet är att stärka svenska universitet och högskolors samarbete med universitet i utvecklingsländer, för att öka de globala kontakterna inom högskolevärlden samt ge studenter fördjupade kunskaper om och ökat intresse för globala frågor, och därmed potentiellt framtida intresse för arbete med internationellt utvecklingssamarbete.

Praktikantprogrammet är ett program som ger svenskar mellan 20 och 30 år, med lite arbetslivserfarenhet och som är intresserade av utvecklingsfrågor, möjlighet att höja sin internationella kompetens på plats i ett låg- och medelinkomstland. Praktikplatserna förmedlas av organisationer som fått projektmedel beviljade av

² Verktøy som utviklet den svenske ressursbasen, Sida, 2004

UHR. Projekt inom programmet ska vara i överensstämmelse med regeringens tematiska prioriteringar för svenskt bistånd. Erfarenheterna från praktikverksamheten ska sedan återföras till svenska aktörer vilket ofta görs genom efterarbete hos den svenska organisationen.

Vad säger tidigare studier?

Arbetsgivares syn på utlandsstudier och praktik har tidigare analyserats i en rapport framtagen av Internationella Programkontoret och Svenskt Näringsliv.³ I undersökningen svarade arbetsgivarna att de föredrar en svensk examen framför en utländsk, helst med delar av utbildningen genomförd utomlands, i synnerhet praktik. Okunskap om utbildningar i andra länder ansågs bidra till inställningen. Vid i övrigt likvärdiga meriter kan dock utlandserfarenhet ge en "konkurrensfördel". Rapporten visade även på att efterfrågan på interkulturell kompetens och på språkkunskaper antogs öka.

Internationella Programkontoret gjorde under 2010 en utvärdering av resultaten inom MFS och Sidas resestipendium.⁴ Utvärderingen visade på att programmen bidragit till anställningen inom internationella tjänster för cirka 20 procent av deltagarna.

2013 gjorde Indevelop på uppdrag av Sida en översyn av resursbasprogrammen som administreras av UHR.⁵ Den övergripande bedömningen i översynen var att UHR:s program kompletterade varandra väl och gav en god grund för yngre personer som väljer att arbeta med utvecklingsfrågor. Däremot underströks att svenska aktörer generellt har varit dåliga på att knyta till sig personer (skrivna/bosatta i Sverige) med bakgrund från utvecklingsländer. Dessa personer har ofta en outnyttjad språkkompetens, kontextuell och kulturell erfarenhet såväl som nätverk i de länder där svenskt bistånd genomförs och att UHR bör bli bättre på att bredda deltagandet till även dessa grupper.

Hur gick vi tillväga?

För att kunna analysera programmens effekter och resultat har vi genom webbenkäter samlat in information om individernas bakgrund, nuvarande sysselsättning, vad programdeltagandet har bidragit till, samt vilka planer individen har för den framtida karriären. Vi har även undersökt vilket kompetensbehov potentiella arbetsgivare har för yrken relaterade till internationellt utvecklingssamarbete och om arbetsgivare tycker att utlandserfarenhet är meriterande eller inte.

Enkät till före detta deltagare

Data har samlats in genom två webbaserade enkäter. En har riktats till personer som deltog i ett eller flera av programmen någon gång under 2012-2015. Enkäten har skickats ut till totalt 2 791 före detta programdeltagare. Bland dessa utgjorde MFS-stipendiaterna den största andelen, drygt 74 procent. Anledningen är att MFS-stipendiaterna är fler till antalet totalt sett. Den minsta gruppen utgörs av de som deltagit i Linnaeus-Palme programmet. Skälet till detta är dels att utvärderingen enbart riktar sig till de svenska studenter som deltagit i programmet

³ Arbetsgivares syn på utlandserfarenhet, Internationella Programkontoret och Svenskt Näringsliv, 2010.

⁴ Fältstudier och praktik utomlands – Vad hände sedan?, Internationella Programkontoret 2010.

⁵ Översyn av utbildningsprogram inom Sidas uppdrag för resursbasutveckling, Indevelop, 2013.

då utvärderingen handlar om den svenska resursbasen, dels att endast ett fåtal universitet och högskolor har kunnat bidra med kontaktuppgifter till före detta Linnaeus-Palme studenter.⁶

För att få en bild av vilken profil programmen bidrar med till den framtida resursbasen har deltagarna fått svara på frågor om sin bakgrund, utbildning, språkkunskaper samt ämnesinriktning och geografisk placering under deltagandet i resursbasprogrammet. De har också fått svara på frågor om aktuell sysselsättning. För att kunna analysera programmens relevans för deltagare har enkäten även innehållit frågor om vad programmen bidragit till i form av kunskaper, intresse och nytta i den fortsatta karriären.

Totalt har 1 076 före detta stipendiater, studenter och praktikanter svarat på enkäten. 800 av dessa har deltagit i MFS-programmet, 211 av de svarande har deltagit i Praktikantprogrammet och 65 har deltagit i programmet Linnaeus-Palme. Vi har valt att använda enkätunderlaget trots att svarsfrekvensen var 39%. Vi bedömer att resultatet ändå är ett bra kunskapsunderlag för vidareutveckling av berörda program. Andelen kvinnor som besvarat enkäten är cirka 75 procent, vilket motsvarar könsfördelningen totalt i programmen och i enkätutskicken.

Program	MFS	Linnaeus-Palme	Praktikantprogrammet
Antal deltagare (2012-2015)	2 790	556	627
Antal enkätutskick:	2 079	111	601
Svarsfrekvens (%)	38 %	59%	35%

Enkät till potentiella arbetsgivare

Den andra enkäten har riktats till potentiella arbetsgivare för internationellt utvecklingssamarbete. De som identifierats som arbetsgivare är Sida och andra myndigheter, utrikesdepartementet, Sidas ramorganisationer samt de svenska företag som är med i nätverket "Swedish Leadership for Sustainable Development".⁷

Frågorna i enkäten handlade om kompetensbehov för arbeten kopplade till internationellt utvecklingsamarbete, syn på erfarenheter av praktik och studier i ett låg- och medelinkomstland samt kännedom om programmen.

Enkäten skickades till 81 personer med rekryteringsansvar och 29 svar inkom totalt, vilket ger en svarsfrekvens på 36 procent. 10 svar kom från Sida och andra myndigheter, 12 från Sidas ramorganisationer, fem från näringslivet och två från Utrikesdepartementet.

⁶ Kontaktuppgifter från före detta studenter inom Linnaeus-Palme har samlats in från följande lärosäten: Göteborgs universitet, Karolinska institutet, Linköpings universitet, Högskolan i Kristianstad, Sveriges lantbruksuniversitet, Örebro universitet, Umeå universitet, Malmö högskola, Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Halmstad.

⁷ <https://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/Arbetsatt-och-metod/finansieringsformer/utvecklingsfinansiering/Swedish-Leadership-for-Sustainable-Development/>

Deltagarnas profil

Hur ser programdeltagarnas profil ut? Inkluderar gruppen personer av olika kön och bakgrund? Vilka ämnesområden studerar de och får de erfarenheter från olika länder?

En majoritet är unga kvinnor från hela Sverige

Det är en övervägande del kvinnor som deltagit i de program som vi har utvärderat. Av 1 076 svarande utgjorde kvinnorna 75 procent. Tittar man närmare på könsfördelningen inom respektive program ser man att samma siffror gäller för deltagande i MFS och är snarlikt även inom Praktikantprogrammet där 76 procent är kvinnor. Inom Linnaeus-Palme är fördelningen något mer jämn: 65 procent är kvinnor och 34 procent är män. Dessa siffror överensstämmer med hur könsfördelningen bland programdeltagarna sett ut under de år vi utvärderar.

I den svenska högskolan generellt, var 39 procent av nybörjarna på grundnivå män och 61 procent kvinnor läsåret 2014/15. Att könsfördelningen är så pass ojämn inom resursbasprogrammen kan delvis bero på att kvinnor och män i stor utsträckning studerar olika ämnen. Kvinnorna är i majoritet (med mer än 60 procent av högskolenybörjarna) inom ämnesområden som är välrepresenterade inom resursbasprogrammen så som samhällsvetenskap (64 procent kvinnor), medicin (78 procent kvinnor), samt vård och omsorg (86 procent kvinnor).⁸

Studenter som deltar i antingen MFS eller Linnaeus-Palme gör det vanligtvis på grund- eller avancerad nivå. Inom Praktikantprogrammet kan man delta från det år man fyller 20 år till det år man fyller 30 år. Resultaten av enkätsvaren visar att det vanligaste åldersspannet för deltagande i något av resursbasprogrammen är 22-28 år. En knapp tredjedel av deltagarna är 29 år eller äldre.

I stort sett alla universitet och högskolor i Sverige har fått stipendier beviljade inom MFS eller har blivit beviljade projekt med studentutbyten inom Linnaeus-Palme. Det här betyder att resursbasprogrammen används av individer i hela Sverige. Resultaten av enkätsvaren visar att deltagarnas hemort/studieort är fördelad mellan Sveriges alla län. Drygt hälften av deltagarna är uppvuxna i antingen Stockholms län, Västra Götalands län eller Skåne län. Deltagarna har även fått ange om de är uppvuxna i en storstad, mellanstor stad, liten stad/tätort eller på landsbygden. 30 procent säger sig vara uppvuxna i en storstad, 25 procent i en mellanstor stad, 24 procent i en liten stad/tätort och 19 procent på landsbygden.

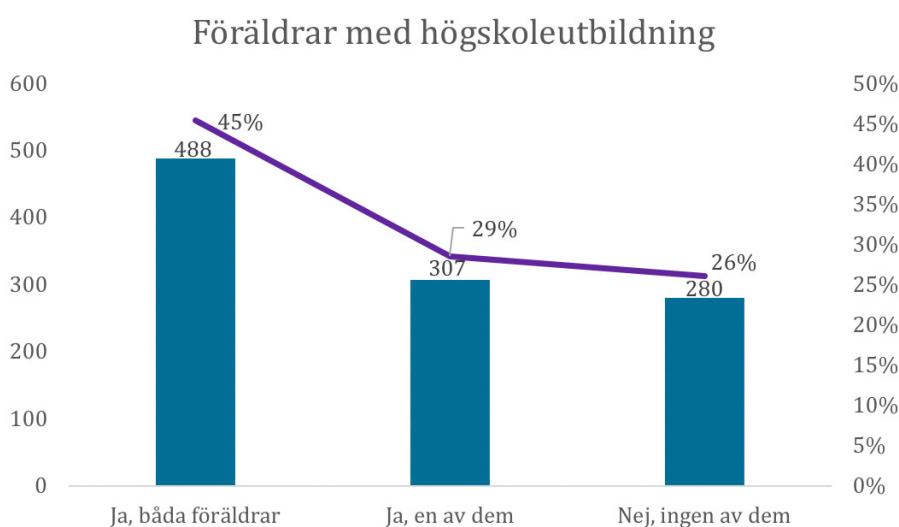
Få från studieovana hem

Deltagarna i resursbasprogrammen har i hög utsträckning föräldrar med högskoleutbildning. 488 av deltagarna, det vill säga knappt hälften, uppger att båda föräldrarna har högskoleutbildning och ytterligare 307 att en av föräldrarna har högskoleutbildning (figur 1). Totalt har alltså 74 procent av de som ingår i undersökningen minst en förälder med högskoleutbildning.

⁸ Kvinnor och män i högskolan, UKÄ, 2016

Den här siffran kan jämföras med hur det ser ut i högskolan generellt. Bland högskolenybjörarna som är yngre än 35 år läsåret 2015/16 hade totalt 38 procent högutbildade föräldrar. Begreppet högutbildade föräldrar betyder att personen har minst en förälder med minst en treårig eftergymnasial utbildning.⁹ Andelen studenter med högutbildade föräldrar varierar dock mellan olika högskoleutbildningar. Bland nybörjare på generella program läsåret 2015/16 var andelen med högutbildade föräldrar högst på masterprogrammen, 51 procent. Andelen som studerar utomlands ökar även med föräldrarnas utbildningsnivå.

Resursbasprogrammen attraherar därmed i mycket hög grad individer med högutbildade föräldrar. Det finns inte heller några tydliga skillnader mellan de tre programmen.

Figur 1: Diagrammet visar antal och andel av deltagare med en eller två föräldrar med högskoleutbildning

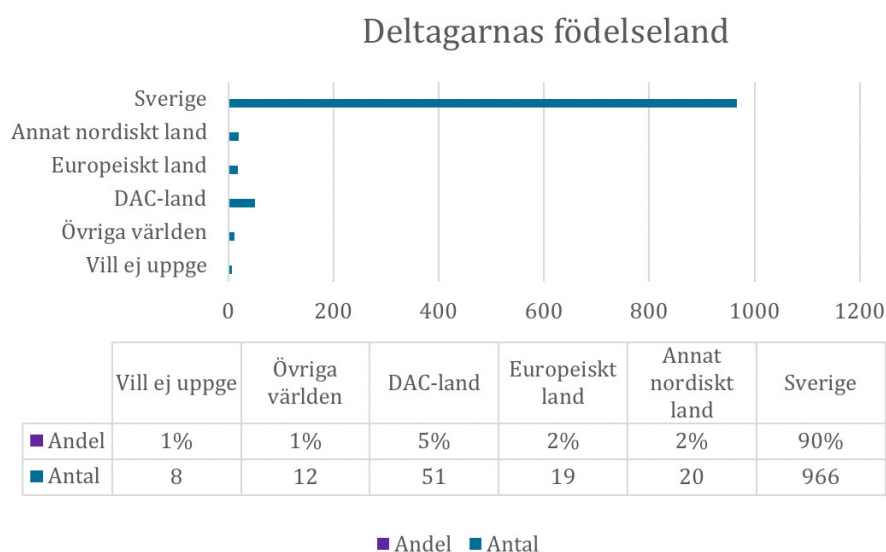
Var tionde svarande (112 individer av 1 076) har en förälder som arbetar professionellt med internationellt utvecklingssamarbete. Ytterligare 63 personer uppger att en eller båda föräldrarna är engagerade inom internationellt utvecklingssamarbete ideellt. Detta kan ha påverkat dessa deltagares intresse att delta i resursbasprogrammen.

Liten andel deltagare med utomnordisk bakgrund

För att delta i något av de tre resursbasprogrammen ska man vara svensk medborgare eller ha ett permanent uppehållstillstånd i Sverige. För medborgare från övriga Norden räcker det att ha varit folkbokförd i Sverige sedan minst ett år vid tidpunkten för deltagandet. De studenter som har dubbelt medborgarskap (Sverige och ett annat land) får inte genomföra en MFS-studie i det andra hemlandet.

⁹ Högskolenybjörare 2015/16 och doktorandnybjörare 2014/15 efter föräldrarnas utbildningsnivå, UKÄ

Personer med utomnordisk bakgrund har dock identifierats som en viktig målgrupp för framtida rekryteringar av Sida. Personer med bakgrund från utvecklingsländer har ofta en outnyttjad språkkompetens, kulturell erfarenhet och kunskap om länder där svenskt bistånd genomförs. I Sidas mångfalds- och jämställdhetsplan för 2017-2019, är en av målsättningarna att Sidas organisation och personalsammansättning ska präglas av ökad mångfald. En av de identifierade aktiviteterna som ska bidra till måluppfyllelse är att bredda rekryteringsbasen genom att ett mångfalds- och jämställdhetsperspektiv finns med i rekrytering av praktikanter för arbete på Sida och i rekryteringen till resursbasprogrammen. I den här utvärderingen har vi därför valt att undersöka hur stor del av deltagarna som har utomnordisk bakgrund.

Figur 2: Diagrammet och tabellen visar var deltagarna är födda. DAC-länder är låg- och medelinkomstländer och som är berättigade till officiellt bistånd (OECD).

Enkätsvaren visar att de allra flesta deltagare har svensk bakgrund (figur 2). Av de 1 076 personer som ingår i undersökningen uppger 966 att de är födda i Sverige. 933 av dem (87 procent) med minst en svensk förälder.

Knappt 11 procent av deltagarna har utomnordisk bakgrund. Med utomnordisk bakgrund avses personer som är födda i ett utomnordiskt land eller personer som är födda i Sverige med två utomnordiskt födda föräldrar. 82 deltagare (8 procent) har uppgett att de är födda i ett land utanför Norden. Majoriteten av dem är födda i ett låg- och medelinkomstland. 33 av deltagarna som är födda i Sverige har föräldrar som båda är födda i ett land utanför Norden.

Hur står sig det här gentemot genomsnittet i den svenska högskolan? Enligt UKÄ hade 19 procent av högskolenybjörarna läsåret 2014/15 (inresande studenter oräknade) utomnordisk bakgrund genom att de antingen är födda i ett utomnordiskt land eller är födda i Sverige med två föräldrar födda i ett utomnordiskt land.

Deltagarnas etniska bakgrund ser lite olika ut inom programmen. Inom Linnaeus-Palme utgör andelen med utomnordisk bakgrund 19 procent, medan gruppen utgör 11 procent inom MFS och 10 procent inom Praktikantprogrammet. Överlag är individer med utomnordisk bakgrund underrepresenterade i resursbasprogrammen.

Många utbildningsämnen men framförallt samhällsinriktning

Resultaten visar att deltagarnas huvudsakliga utbildningsämne varierar i hög grad mellan 33 olika grupperingar av ämnen (figur 3). Drygt hälften av alla svaranden har statsvetenskap, samhälls- och beteendevetenskap, ingenjörsvetenskap eller miljövetenskap som huvudämne. De allra flesta har valt alternativet "Annat". Genom fritextsvaren kan man dock urskilja att en majoritet av svaren inom gruppen "Annat" handlar om ämnen som lika väl skulle kunna innefattas i de samhällsvetenskapliga och statsvetenskapliga utbildningsämnena. En annan stor del i fritextsvaren skulle kunna placeras inom ämnena medicin och hälsovetenskapliga ämnen.

Figur 3: Diagrammet visar deltagarnas huvudsakliga utbildningsämne. Utbildningsämnena som färre än 20 deltagare angett visas inte i diagrammet.

Tematisk inriktning överensstämmer med Sveriges prioriteringar

I enkäten har deltagarna fått ange vilken tematisk inriktning deras fältstudie, utlandsstudie eller praktik haft. Sammanställningen av svaren visar att de tematiska inriktningarna som deltagarna i programmen har uppgett stämmer väl överens med de svenska prioriteringarna i utvecklingssamarbetet: demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat, och jämställdhet (figur 4). De flest förekommande tematiska områdena hos deltagarna är: Miljö, klimat, hållbar utveckling (330), demokrati och mänskliga rättigheter (241), hälsa och sjukvård (229), jämställdhet (191), inkluderande ekonomisk utveckling (118), utbildning och forskning (102), teknik, infrastruktur, IT (89), fred, konflikt och säkerhetsfrågor (70).

Handel, humanitärt arbete och migration är tematiska områden som färre deltagare uppgett som fokus för deras tid i ett låg- och medelinkomstland.

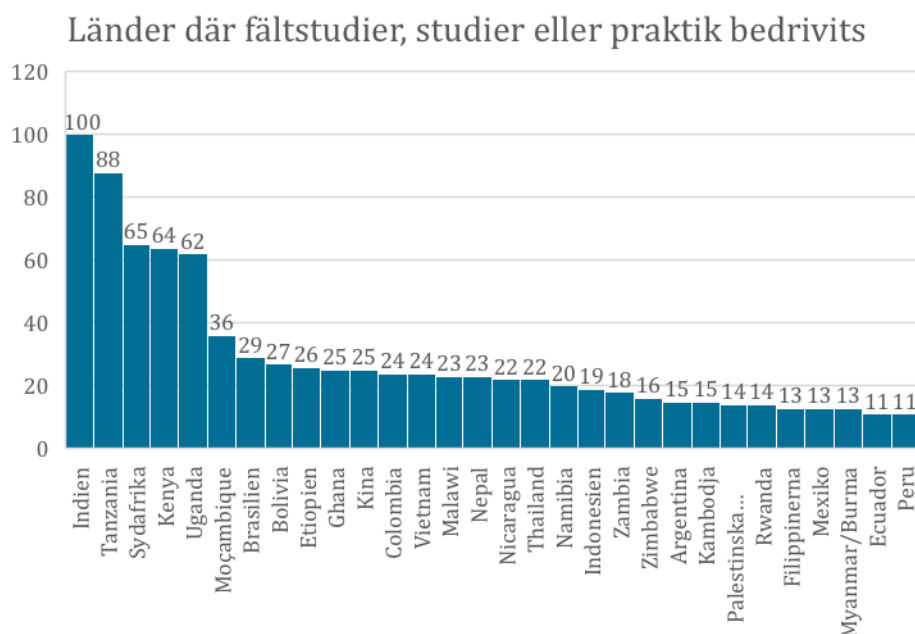

Figur 4: Diagrammet visar de tematiska områdena för fältstudierna, utbytesstudierna och praktik.

Stor spridning i geografiska placeringar

Deltagarna har under åren 2012-2015 bedrivit fältstudier, utbytesstudier och praktik i låg- och medelinkomstländer runt om i världen. Resultaten visar på en bred spridning i geografiska placeringar hos deltagarna. Fältstudier, studier eller praktik har bedrivits i 93 av länderna som listats som låg- och medelinkomstländer på DAC-listan (figur 5). Indien, Tanzania, Kenya, Sydafrika och Uganda är de fem länder där flest bedriver fältstudier, studier eller gör sin praktik. Därefter följer Moçambique, Brasilien och Bolivia. I många fall beror landet på vilka samarbetsländer institutioner eller organisationer har och inte av studentens eller praktikantens eget val. I de fem länderna med flest samarbetsprojekt är engelska ett arbetsspråk som kan ha stor betydelse för att underlätta samarbetet.

Jämför man med vilka Sidas samarbetsländer är så ser man att Tanzania, Kenya och Moçambique är några av Sveriges största bilaterala samarbetsländer och därmed några av de länder som får mest stöd. Även Uganda och Bolivia är länder där Sverige bedriver bilateralt utvecklingssamarbete. Med en del av dessa länder har Sverige haft ett långt utvecklingssamarbete som till exempel med Tanzania och Moçambique, i vissa fall kopplat till forskning inom ett visst område som medicinsk forskning med Uganda.

Figur 5: Diagrammet visar geografiska placeringar i programverksamheten 2012-2015. Länder med färre än 11 placeringar visas inte i diagrammet.

Deltagarna är högutbildade och bosatta i storstäder idag

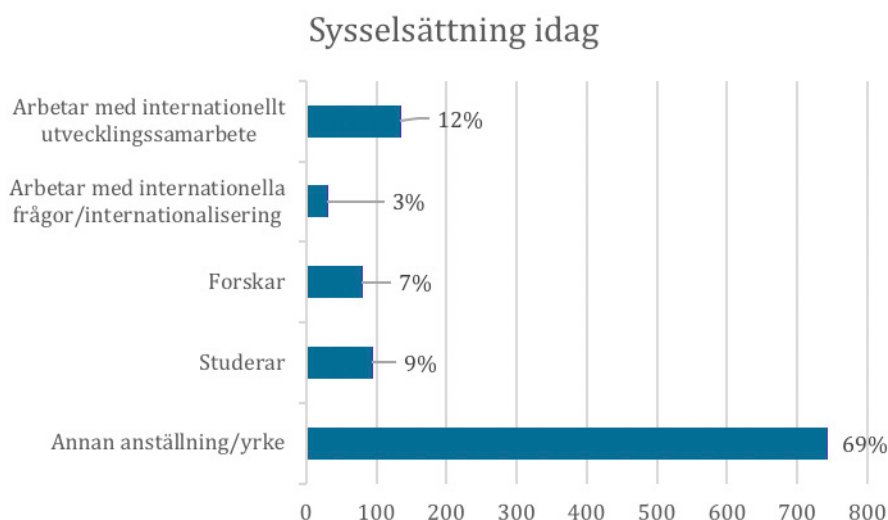
Några år efter deltagandet i resursbasprogrammen kan man se att drygt hälften av deltagarna har en femårig högskoleutbildning (56 procent). 22 procent har en treårig högskoleutbildning och 13 procent fyraårig högskoleutbildning. Samma mönster finns inom alla programmen. Inom Praktikantprogrammet finns dock en grupp på 12 procent som endast har gymnasieexamen. Inom detta program finns det inget krav på högskoleutbildning, även om de flesta har det och i många fall deltar efter avslutade studier.

Idag återfinns de allra flesta deltagarna i Sverige. 88 procent uppger att de är bosatta i Sverige medan 12 procent är bosatta utomlands. Av de 127 deltagare som är bosatta utomlands bor 52 i låg- och medelinkomstländer.

Sysselsättning idag och framtidsplaner

Bidrar programverksamheten till att öka intresse, engagemang och kunskap för internationellt utvecklingssamarbete hos en bred grupp av unga individer? Fortsätter de att arbeta eller på annat sätt engagera sig i prioriterade frågor för svenskt utvecklingssamarbete efter programdeltagandet?

Av de 1 076 personer som svarat på enkäten är det 134 personer som direkt arbetar med internationellt utvecklingssamarbete idag (figur 6). Det finns även en liten andel som arbetar med internationalisering eller har ansvar för internationella frågor i Sverige (29 personer). Det kan till exempel vara på en utländsk ambassad i Sverige, med EU-politik inom offentlig sektor eller med internationella frågor inom ett statligt institut eller för en enskild organisation. 16 procent är fortfarande kvar inom högre utbildning, antingen som student eller som forskare.

Figur 6: Diagrammet visar vilken sysselsättning de tidigare deltagarna har idag.

De allra flesta säger att de har en annan typ av sysselsättning som inte är inom internationellt utvecklingssamarbete (69 procent). Inom denna grupp finns det emellertid en del svar som har en koppling till internationellt utvecklingssamarbete, t ex praktik på Sida eller UNDP Myanmar, master i krishantering och fredsbyggande, utveckling av elhybridsystem för utvecklingsländer, miljö och klimatarbete. Det finns en stor bredd på yrkesgrupper inom den här gruppen. Exempel som visar på bredden inom gruppen som säger sig ha annan anställning eller sysselsättning är:

- Handläggare på myndighet
- Läkare
- Journalist
- Lärare
- Planarkitekt
- IT-konsult

En liten del arbetar idag med internationellt utvecklingssamarbete

134 av deltagarna som ingår i utvärderingen arbetar idag med internationellt utvecklingssamarbete. De flesta av dem (72 personer) arbetar för en svensk uppdragsgivare som till exempel Sida eller enskild organisation (NGO). De andra (46 personer) återfinns huvudsakligen inom FN, EU eller en internationell NGO och huvuddelen arbetar utomlands. Några har även annat arbete utanför Sverige som de direkt kopplar till internationellt utvecklingssamarbete, främst inom enskilda organisationer (16 personer).

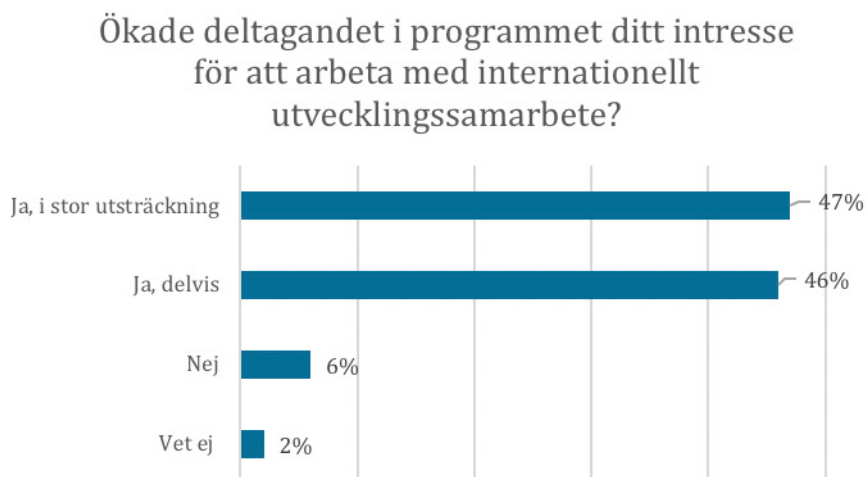
Ytterligare en grupp där det finns (direkt eller indirekt) koppling till internationellt utvecklingssamarbete är bland de som gått vidare inom akademien och forskar. Även om inte allas forskning har en anknytning till utvecklingsfrågor så är det många som har det, till exempel inom områden som mänskliga rättigheter, klimatfrågor eller sjukvård. Pågående forskning som nämns i enkätsvaren handlar till exempel om kolerabekämpning, sanitetssystem i utvecklingsländer, hållbar användning av naturresurser och utvecklingsekonomi.

De flesta arbetar med mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor och miljö och klimatfrågor

Den som idag arbetar med internationellt utvecklingssamarbete arbetar framförallt med demokrati/mänskliga rättigheter, klimat/miljö eller jämställdhet. Dessa tre tematiska områden är oftast förekommande både bland de som arbetar för internationella organisationer (FN, NGO:s) och de som arbetar för en svensk uppdragsgivare (Sida, enskilda organisationer) och är alla prioriterade inom Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Man bör därför kunna dra slutsatsen att programverksamheten har goda möjligheter att bidra till ett ökat genomslag för svenska prioriteringar.

Hälften vill arbeta med internationellt utvecklingssamarbete om fem år

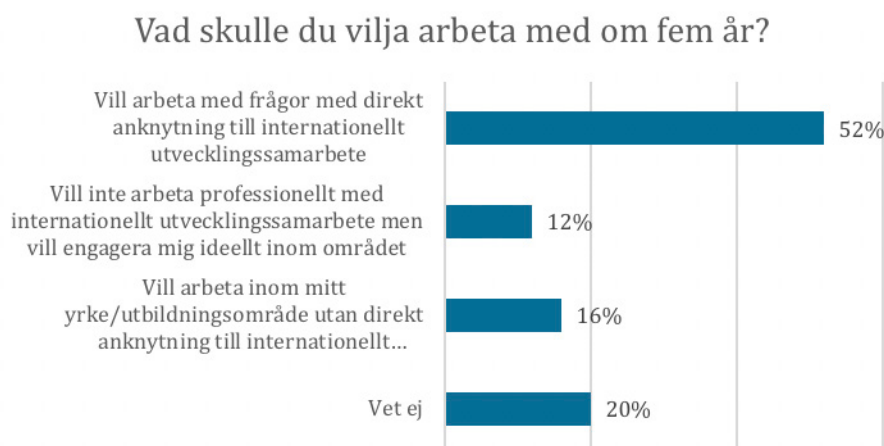
Deltagandet i praktiken, utbytes- och fältstudierna har haft en inverkan på deltagarnas intresse för att arbeta med utvecklingssamarbete upplever 93 procent av deltagarna (figur 7). Ungefär hälften av deltagarna, 47 procent ansåg att det ökade deras intresse i stor omfattning medan en nästan lika stor del ansåg att det delvis gjorde det. En mycket liten del anser att det inte ökade deras intresse eller har svarat att de inte vet om det gjorde det.

Figur 7: Diagrammet visar om deltagarna anser att programmen bidragit till ett ökat intresse för att arbeta med internationellt utvecklingssamarbete. Procentenheterna har avrundats uppåt.

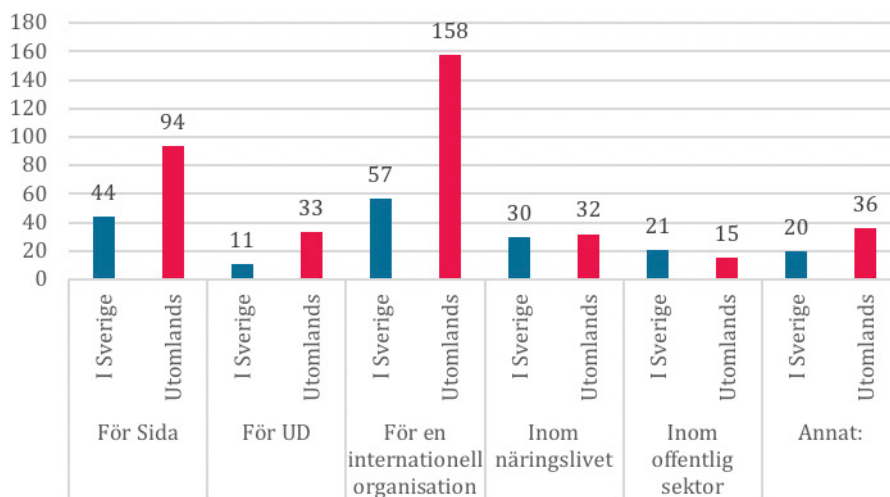
Hälften av deltagarna vill arbeta med frågor som har direkt anknytning till internationellt utvecklingssamarbete inom några år (figur 8). Detta är avsevärt fler än de som gör det idag. Det betyder att en stor del av de som idag har annan sysselsättning ser utvecklingssamarbete som något de vill ägna sig åt längre fram i sitt yrkesliv.

16 procent har för avsikt att arbeta inom sitt yrkesområde utan anknytning till internationellt utvecklingssamarbete.

Figur 8: Diagrammet visar deltagarnas intresse för att arbeta med internationellt utvecklingssamarbete i framtiden.

Av de som vill arbeta med utvecklingssamarbete professionellt vill majoriteten göra det utomlands och resten, en tredjedel, i Sverige. De mest eftertraktade arbetsplatserna är internationella organisationer och Sida, både vad gäller de som svarat att de vill arbeta utomlands eller i Sverige (figur 9).

Figur 9: Diagrammet visar antalet individer som vill arbeta med utvecklingssamarbete i Sverige eller utomlands och för vilken sektor de helst vill arbeta.

Några vill enbart engagera sig ideellt

Volontärer som är aktiva genom frivilligorganisationer är också med och arbetar för en positiv global utveckling. Deras insatser pågår med egen kraft parallellt med det offentligt finansierade biståndet.

I utvärderingen framkommer att även intresset av att engagera sig ideellt i internationellt utvecklingssamarbete eller i globala utvecklingsfrågor påverkas av tiden i ett låg- och medelinkomstland. 12 procent av individerna uppger att de inte vill arbeta professionellt med internationellt utvecklingssamarbete men skulle vilja vara engagerade ideellt. 380 personer (35 procent) är redan idag engagerade ideellt och de allra flesta av dem uppger att deltagande i programmen bidragit till ett ökat intresse för ideellt engagemang.

Ämnesområden som det ideella engagemanget handlar om är även här främst demokrati/mänskliga rättigheter och miljö, klimat och hållbarhetsfrågor. Ideellt engagemang handlar också i stor utsträckning om humanitärt arbete.

Vilka är det då som engagerar sig ideellt? Är det till största delen även de som arbetar professionellt med internationellt utvecklingssamarbete? Svaren visar att 63 av de 380 individer (knappt 17 procent) som är ideellt engagerade på sin fritid även arbetar med frågorna professionellt. Det betyder att knappt hälften av de som arbetar utomlands eller i Sverige med internationellt utvecklingssamarbete även är ideellt engagerade. Det betyder också att en stor del (83 procent) har ett annat yrke eller sysselsättning men viger en del av sin fritid till ideellt engagemang i utvecklingsfrågor.

Stort intresse för ”seniora” resursbasprogram, men även låg kännedom

Det finns även ett antal mer ”seniora” resursbasprogram med samma syfte: att öka genomslaget för svenska prioriteringar i utvecklingssamarbetet genom att öka antalet anställda kvalificerade svenskar inom internationella organisationer, samt att bredda och öka kompetensen hos den svenska resursbasen. Till dessa program krävs flera års yrkeserfarenhet och ofta fälterfarenhet. Deltagarna rekryteras i hård konkurrens och innebär flerårig tjänstgöring inom internationellt utvecklingssamarbete.

Idag finns följande resursbasprogram :

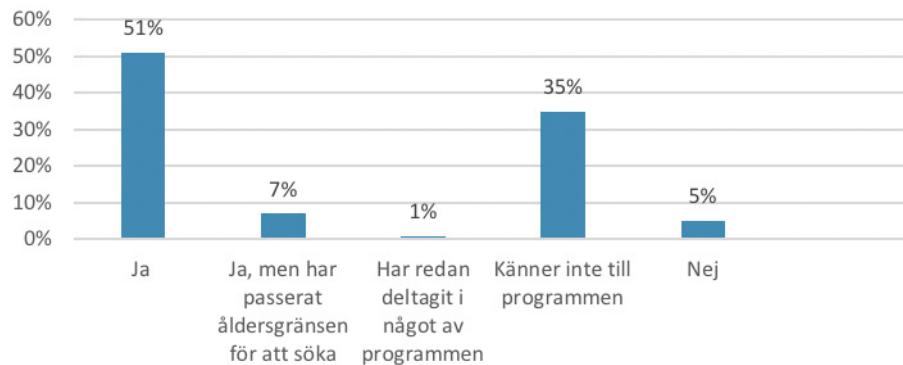
- JPO (Junior Professional Officer): Ger yngre akademiker möjlighet att tjänstgöra inom FN och andra internationella organisationer. Krav är att ha magisterexamen, två till fyra års relevant yrkeserfarenhet, mycket goda språkkunskaper och vara yngre än 33 år.
- BBE (Bilateral Biträdande Experter): Ger yngre akademiker med två års relevant yrkeserfarenhet möjlighet till två till tre års utbildning med handledning på organisation/myndighet i ett samarbetsland, via ett svenskt konsultföretag, myndighet eller organisation med verksamhet i ett samarbetsland eller på svensk ambassad/utlandsmyndighet. Sökande får vara max 32 år.
- SARC (Special Assistant to Resident Coordinator): Ger akademiker med minst 5 års relevant yrkeserfarenhet möjlighet att tjänstgöra inom FNs reformarbete, Delivering as One, som syftar till att effektivisera FN:s program på landnivå. Sökande får vara max 39 år.
- JPD (Junior Professionals in Delegation): Ger unga kvalificerade akademiker möjlighet att arbeta inom EU:s utrikestjänst (EEAS) och EU:s delegationer över hela världen.

Hur väl fungerar MFS, Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet som ett trappsteg mot de seniora resursbasprogrammen? Hur många av deltagarna känner till de seniora resursbasprogrammen och vilket intresse har de av att delta?

Enligt Sida har det stor betydelse att ha ”personlig erfarenhet av till exempel arbete, praktik, volontärarbete eller studier i ett utvecklingsland” vid rekrytering till tjänster inom utvecklingssamarbete. På frågan i utvärderingens enkät ”Är deltagandet i programmet MFS, Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet meriterande för en JPO, BBE, JPD eller SARC-tjänst?” svarar dock endast hälften av de Sida-anställda som deltar i utvärderingen att MFS är meriterande, medan ännu färre tycker att Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet är meriterande. Konkurrensen för Sidas resursbasprogram (JPO, BBE, SARC och JPD) är dock stor och det är rimligt att anta att alla deltagare som konkurrerar om platserna har utlandserfarenhet och att deltagandet i ett av de program UHR administrerar därför inte blir avgörande.

¹⁰ <http://www.sida.se/Svenska/engagera-dig/internationella-tjanster/>

Skulle du vara intresserad av att delta i Sidas mer seniora resursbasprogram som JPO, BBE, JPD eller SARC?

Figur 10: Diagrammet visar intresset för seniora resursbasprogram.

Av de 1 076 före detta deltagarna svarar 51 procent att de skulle vilja delta i Sidas mer seniora resursbasprogram. Ytterligare en liten del är intresserade men har passerat åldersgränsen på max 32-39 år beroende av program (figur 10).

En ytterst liten del, 13 individer, har redan deltagit i något av programmen BBE, JPO eller JPD. Drygt hälften av alla svarande tänker sig att dessa program är en möjlighet de har framför sig och något som de skulle vilja delta i.

En tredjedel av deltagarna känner däremot inte till dessa seniora resursbasprogram. Den största okunskapen finns hos de deltagare som deltagit i Linnaeus-Palme. En orsak till detta kan vara att Linnaeus-studenterna inte deltar i någon förberedelsekurs anordnad av Sida innan avresan och att de heller inte har möjlighet att delta på gemensamma återträffar efter programmets slut i likhet med vad som erbjuds MFS-stipendiater och deltagare i Praktikantprogrammet.

Utifrån Sidas önskan om en breddad resursbas, och att den största bredden bland deltagarna finns inom Linnaeus-Palme kan det tyckas problematiskt att så många som en tredjedel inte känner till de seniora resursbasprogrammen.

Relevans för arbetsgivare

Hur värderar arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete erfarenheterna av deltagande i programverksamheten och hur väl matchar resursbasen som skapas genom programmen arbetsgivarnas behov?

Meriterande med erfarenhet från utlandet men bara vissa arbetsgivare känner till programmen

Som en del i utvärderingen har vi vänt oss till de arbetsgivare som vi identifierat som potentiella arbetsgivare för den svenska resursbasen för att undersöka relevansen av programverksamheten för dem.

En stor majoritet ser praktik i ett låg- och medelinkomstland som meriterande för tjänster kopplade till internationellt utvecklingssamarbete (67 procent) medan knappt hälften även tycker att studier i ett låg- och medelinkomstland är meriterande (47 procent). Det här kan jämföras med att i stort sett alla tillfrågade arbetsgivare är överens om att arbete från ett låg- och medelinkomstland är meriterande (97 procent).

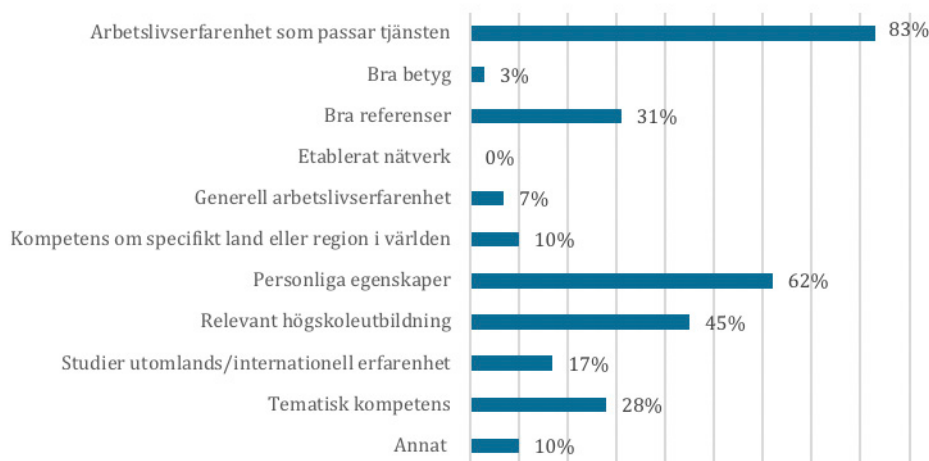
Alla arbetsgivare känner däremot inte till programmen i fråga. En majoritet av de svarande känner till MFS-programmet (69 procent) och Praktikantprogrammet (67 procent) medan endast 23 procent känner till Linnaeus-Palme. Lägst kännedom om programmen finns inom näringslivet. När det gäller Linnaeus-Palme är okunskapen hög även inom civilsamhället.

Arbetsgivare efterfrågar branschfarenhet och personliga egenskaper

Kriterier som arbetsgivare pekar ut som mest betydelsefulla vid nyanställning är arbetslivserfarenhet som passar tjänsten, personliga egenskaper och relevant högskoleutbildning (figur 11). Resursbasen är idag högutbildad, en majoritet har femårig högskoleutbildning, men har ännu inte kommit så långt i arbetslivet (2-5 år efter programdeltagandet). En del arbetsgivare är bekymrade över att unga individer har dubbel examen men ingen arbetslivserfarenhet, andra över att stipendiater och utbytesstudenter har en övertro på sina globala erfarenheter efter deltagande i programmen.

Arbetslivserfarenhet, personliga egenskaper och relevant högskoleutbildning är kriterier som i själva verket är generella krav för många tjänster idag och inte särskilt utmärkande för tjänster inom internationellt utvecklingssamarbete. Bortser man från dessa nämns kriterier som bra referenser, tematisk kompetens och internationell erfarenhet vara viktiga.

Betydelsefulla kriterier vid nyanställning

Figur 11: Diagrammet visar vilka kriterier arbetsgivare anser är mest betydelsefulla vid nyrekryteringar till tjänster kopplade till internationellt utvecklingssamarbete. Upp till tre svarsalternativ har fått anges.

Uppföljande intervjuer med några av de arbetsgivare som deltar i utvärderingen förstärker bilden av att individens CV och flera års erfarenhet inom branschen är viktig för att komma i fråga för lediga tjänster. Gemensamt för vad arbetsgivarna letar efter när de rekryterar är kunskap om politiska system och erfarenhet från internationella organisationer som FN, EU eller Världsbanken, på en ambassad alternativt NGO:s. Att ha erfarenhet av förhandlingar eller medlarroll ses också som viktigt samt etablerade nätverk inom ett specifikt område.

För konsultuppdrag söks till exempel projektledarerfarenheter och teknisk expertis i exempelvis jordbruk, vatten- och miljöfrågor anpassat för arbete i samarbetsländer. Inom civilsamhällesorganisationer är tidigare erfarenhet inom sektorn viktig eftersom det ger vana och erfarenhet av att följa upp regeringsbeslut. Erfarenhet från svenska ambassader i utlandet är också meriterande eftersom de arbetar med implementering av svensk utrikespolitik.

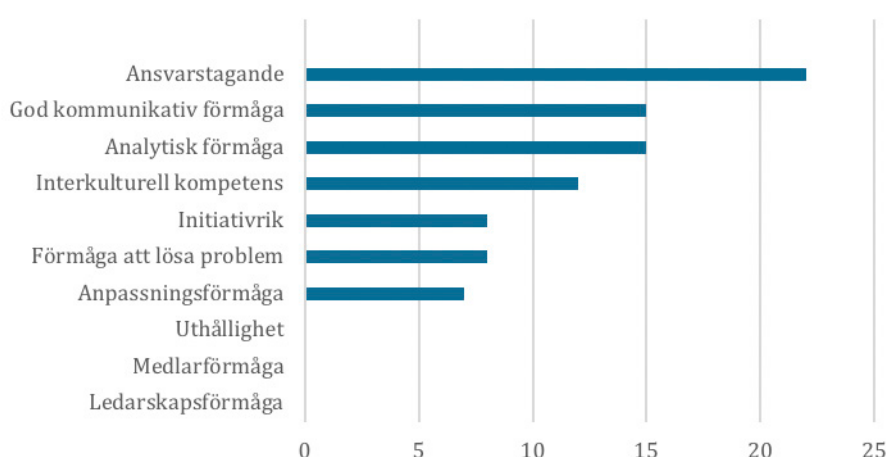
Det framkommer även tydligare att internationell erfarenhet är en merit:

"Vi söker internationell kompetens och erfarenhet från arbete i civilsamhällsorganisationer, gärna både från utvecklingsland och ifrån Sverige"

"Internationell erfarenhet är en merit, att ha varit exponerad för en internationell företagskultur"

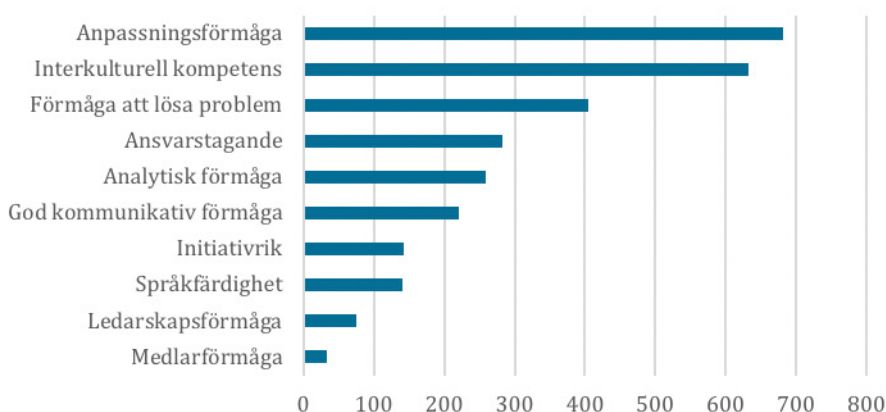
De personliga egenskaper som arbetsgivare värderar högst är ansvarstagande, analytisk förmåga och god kommunikativ förmåga (figur 12). De personliga egenskaper som programdeltagarna anser sig ha utvecklat under sin tid utomlands är främst anpassningsförmåga, interkulturell kompetens och förmåga att lösa problem (figur 13). Däremot säger svaren ingenting om vilka förmågor individerna redan anser sig ha innan deltagandet i programmet. Många av deltagarna har också förbättrat sina språkkunskaper under sin utlandsvistelse.

Egenskaper som arbetsgivare värderar högst

Figur 12: Diagrammet visar vilka personliga egenskaper som arbetsgivare värderar högst. Upp till tre svarsalternativ har fått anges.

Personliga egenskaper studenterna anser sig ha utvecklat

Figur 13: Diagrammet visar vilka personliga egenskaper studenterna anser sig ha utvecklat under sitt programdeltagande. Upp till tre svarsalternativ har fått anges.

Många med rätt tematisk inriktning - brist på erfarenhet från konfliktområden

Programdeltagarna har en stor bredd av språkkunskaper något som bör matcha arbetsgivares behov. Arbetsgivare har dock angett ett ökat behov av kunskaper i arabiska och franska och har här identifierat svårigheter att rekrytera personer med rätt erfarenheter och språkkunskaper.

Sida söker ofta personer med kunskaper i franska (delvis spanska). Efterfrågan på kunskaper i arabiska kommer troligen att öka. Studier/erfarenhet av fred och konflikt, miljö/klimat efterfrågas alltmer.

Vi söker fransk- och arabisktalande akademiker med fälterfarenhet. Vi behöver flera unga som har erfarenhet från humanitärt arbete.

Vilka tematiska kompetensområden efterfrågar då arbetsgivare oftast vid nyanställning? Enkätsvaren visar att demokrati och mänskliga rättigheter oftast efterfrågas. Kompetens inom miljö och hållbar utveckling samt jämställdhet är också eftersökt. Inom myndigheter identifieras också ett ökande behov av erfarenheter av arbete inom fred, konflikt och säkerhetsfrågor (figur 14).

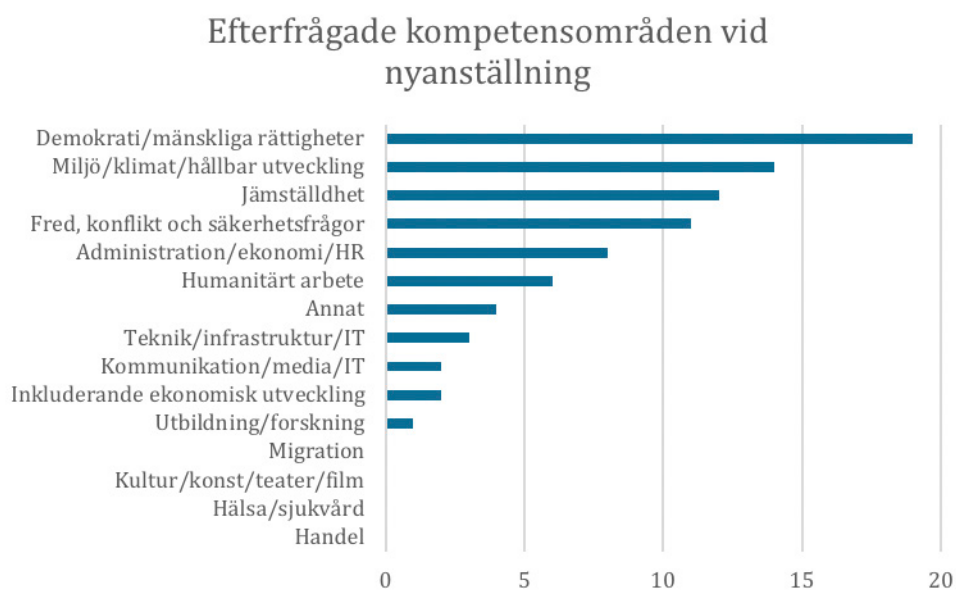
Erfarenhet av arbete i konflikt- och eller postkonfliktländer. Miljö- och klimatområdet är en osäkerhetsfaktor då allt arbete mer eller mindre i framtiden troligtvis kommer att ha en komponent av det i sig.

Fortsatt behov av kompetens inom miljö/klimat. Ökat behov av personer med erfarenhet från humanitärt arbete/personer som kan tänka sig att arbeta i konfliktområden.

²⁴ Av de som blev antagna till högre utbildning var drygt 60 procent kvinnor och knappt 40 procent män, ref. Antagning till högre utbildning höstterminen 2017 – Analys av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken, UHR rapport 2017:4, s. 5.

Deltagarna i resursbasprogrammen anger också att de tematiska områdena deras fältstudie, utlandsstudie eller praktik handlat om främst är miljö, klimat, hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet (figur 4). Däremot får deltagarna liten erfarenhet av att arbeta i konfliktområden, för fred och mänsklig säkerhet. Det här kan tänkas bero på att lärosäten och organisationer som förmedlar praktikplatser inte vill eller inte får skicka ut studenter och praktikanter till osäkra områden i världen snarare än ett ointresse hos deltagare eller utsändande organisation.

Sammanfattningsvis kan man säga att deltagarna inte bara utvecklar kompetenser inom prioriterade frågor för svenskt biståndsarbete, utan att dessa kompetenser även i hög grad överensstämmer med arbetsgivarnas behov och önskemål.

Figur 14: Diagrammet visar vilka kompetensområden arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete oftast efterfrågar.

Arbetsgivare önskar större mångfald bland sina anställda

I enkätsvaren för utvärderingen har flera arbetsgivare höjt farhågor om en allt mer homogen resursbas.

Vi vill ha mer mångfald men har få som söker med mångfaldsbakgrund tyvärr, trots att vi försökt vända oss till tex Rättviseförmedlingen.

Ser ett problem med representation i vilka som blir utvalda och den ökade homogenitet som finns i branschen.

Arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete menar att det skulle ge mer legitimitet till det arbete de utför om de hade kunnat anställa fler med bakgrund i länder där utvecklingssamarbetet bedrivs. Till de lediga tjänster som de utlyser får de väldigt många sökande med lång erfarenhet som redan är i branschen. Det här gör det svårare för yngre individer att konkurrera om tjänsterna. Därför blir det extra viktigt att personer med olika bakgrunder får möjlighet att bli en del av resursbasen i ett tidigt skede.

Relevans för deltagare

Upplever individerna att deltagandet i programmet varit meriterande i den fortsatta karriären? Har erfarenheterna bidragit till anställning eller till fortsatta studier?

Genom fältstudierna, utbytesstudierna eller praktiken är målet att förbereda studenter och deltagare för att arbeta i globala sammanhang och organisationer. Programspecifika mål är även att studenter ska få fördjupade kunskaper i sitt ämnesområde och ökat intresse för globala frågor. Fyller programmen sitt syfte?

I enkätsvaren kan vi se att en majoritet av deltagarna (55 procent) har drivits av ett stort engagemang och intresse för internationellt utvecklingssamarbete och att detta har varit ett av de främsta skälen till deltagande i något av UHR:s resursbasprogram (figur 15). De flesta av deltagarna har därmed redan innan programdeltagandet, ett intresse för internationellt utvecklingssamarbete. Övriga drivkrafter som utmärker deltagarna är möjligheten till att få internationell erfarenhet, få globalt perspektiv på studierna och att få vistas i ett annat land under en längre tid. Vi kan också se att lärare, studievägledare eller annan personal på lärosätet inte verkar ha en avgörande roll i studenternas beslut att delta i antingen MFS eller Linnaeus-Palme.

Skäl till deltagande i programmen

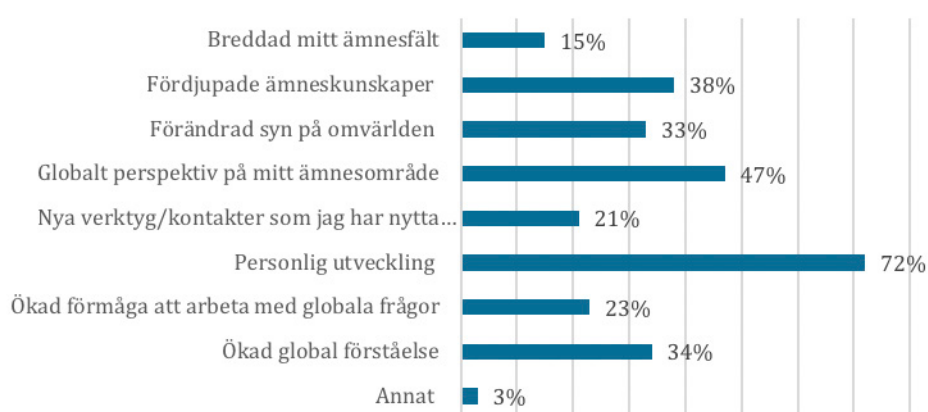
Figur 15: Diagrammet visar vilka de främsta skälen till deltagande i programmen var. Deltagarna fick ange de två främsta skälen.

Deltagarna utvecklas personligen och får nya perspektiv på sitt ämne

Deltagarna anser att programmen främst har bidragit till personlig utveckling. Den personliga utveckling som majoriteten av deltagarna tycker att programmen bidragit till beskrivs av några som nya insikter och idéer om vad de vill arbeta med i framtiden.

Programmen har också bidragit till globalt perspektiv på ämnesområdet, fördjupade ämneskunskaper och ökad global förståelse. Globalt perspektiv på ämnesområdet ökar bland deltagarna inom Linnaeus-Palme medan de som deltagit i Praktikantprogrammet i högre grad anser de fått ökad förmåga att arbeta med globala frågor. (Figur 16)

Vad gav deltagandet i programmet dig?

Figur 16: Diagrammet visar vad deltagandet i programmet bidragit till. Deltagarna fick välja upp till tre svarsalternativ.

De flesta har nytta av erfarenheterna idag – särskilt forskare

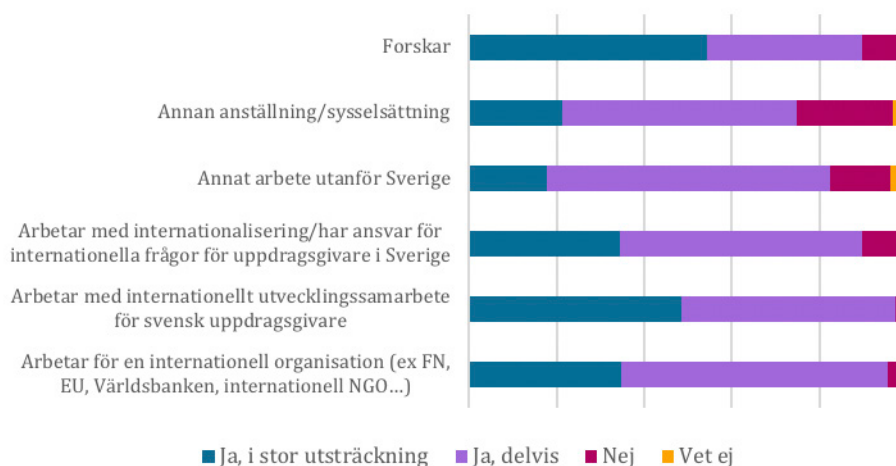
Knappt 80 procent av alla deltagare anser att de genom programmen fått kvalificerade kunskaper och erfarenheter som de har nytta av i nuvarande sysselsättning. Allra störst behållning av erhållna kunskaper och erfarenheter uppger de som idag forskar. (Figur 17)

Förmåga att planera och genomföra ett forskningsprojekt visar på personlig kompetens som jag nu använder i min roll som doktorand.

Jag samlade in datamaterial i Nepal och de kvantitativa analyser jag gjorde på detta material gjorde mig något mer förberedd för den statistik jag ägnar mig åt professionellt idag.

Enkätsvaren visar på att internationell erfarenhet kan komma till användning i alla yrkesroller. Även en majoritet av de som idag har anställning eller sysselsättning som inte handlar om internationellt utvecklingssamarbete eller andra internationella frågor upplever att de har nytta av sin utlandserfarenhet.

Gav deltagandet i programmet dig kvalificerade kunskaper som du har nytta av idag i din nuvarande befattning?

Figur 17: Diagrammet visar i vilken utsträckning de olika yrkesgrupperna har haft nytta av de kunskaper de fått under tiden i ett låg- och medelinkomstland.

Programmen upplevs som meriterande i den fortsatta karriären

Upplever deltagarna att fältstudier, utlandsstudier eller praktiken varit meriterande i den fortsatta karriären? 202 svarande (18 procent) är säkra på att så är fallet i och med att arbetsgivaren direkt uttryckt det (figur 18).

Uttryckligen av arbetsgivare vid anställning av praktik på svensk ambassad (i ett land med delvis väldigt liknande förhållanden som mitt MFS-land). Erfarenheten från ambassaden har i sin tur bidragit till min nuvarande anställning på myndighet.

Mina erfarenheter av Praktikantprogrammet och MFS är något som arbetsgivare har tyckt varit bra då jag möter människor från olika kulturer och bakgrunder dagligen vilket arbetsgivaren uttryckt är en bra merit.

Arbetsgivare har uttryckt att det stärker min profil, dels för att jag sökt mig till tjänster med liknande ämnesprofil men också på grund av den internationella erfarenheten.

Ytterligare 64 procent av de svarande upplever att det är, eller kan vara, en merit när man söker arbete. Många av de svarande menar att de betonar erfarenheterna i ansökningar och under anställningsintervjuer, samt att tiden utomlands visar på initiativförmåga, envishet, ansvarstagande och interkulturell förmåga något som de tror är prioriterat av arbetsgivare.

Knappt 26 procent av deltagarna uppger även att tiden i ett låg- och medelinkomstland inte bara varit meriterande utan varit en direkt orsak till nuvarande eller tidigare anställning.

Tack vare min erfarenhet från Sydafrika via MFS-stipendiet så fick jag värdefull utlandserfarenhet. Denna erfarenhet har kommit på tal vid flertalet intervjuer och inom mitt yrke, i positiv bemärkelse. Mitt tidigare arbete, som syftade till att arbeta med Afrika, var ett direkt resultat av MFS-stipendiet.

Den masteruppsats jag skrev i Uganda gav mig två anställningar i Sverige direkt efter jag kom hem. Jag flyttade efter ett år tillbaka till Uganda för att arbeta för en prestigefull amerikansk organisation inom samma område som min uppsats. Jag har hela tiden haft kontakt med min handledare och det forskarteam jag arbetade med i Uganda. Även fast jag nu (efter två års tjänst) flyttat hem till Sverige så arbetar vi på vissa forskningsprojekt ihop. Den erfarenhet jag skaffat mig i Uganda på senare tid har lett till det arbete jag har idag. Jag kan helt ärligt säga att min tid med MFS i Uganda har varit helt avgörande för min karriär.

Deltagandet i Linnaeus-Palme programmet har bidragit till att jag bland annat fick praktiken på FN.

Jag jobbar idag på We Effect som jag var ute på praktik med.

Upplever du att praktiken/fältstudien/utbytesstudierna är en merit som bidrog till din anställning eller kan vara en merit när du söker anställning?		
Ja uttryckt av arbetsgivare	202	19%
Ja troligen	685	64%
Nej	115	11%
Vet ej	74	7%
Har deltagandet i programmet hjälpt dig vidare in på arbetsmarknaden eller till fortsatta studier?		
Ja på arbetsmarknaden	275	26%
Ja till fortsatta studier/forskning	167	16%
Nej	346	32%
Vet ej	288	27%

Figur 18: Tabellen redovisar om programmen upplevs som meriterande och som en hjälp in på arbetsmarknaden eller till fortsatta studier.

Kan inspirera till fortsatta studier

167 av deltagarna (16 procent) menar också att resursbasprogrammet hjälpt dem till att studera vidare (figur 18). Tiden utomlands har för många varit intressväckande och lett till specialisering eller ibland byte av ämnesinriktning.

Jag har insett vad jag själv vill studera och arbeta med, praktiken gjorde min framtida karriärbana tydligare.

Jag bytte studieinriktning från läkarprogrammet till socionomprogrammet efter programmet som följde av den personliga utveckling, de nya kunskaper och erfarenheter jag erhöll under praktiken.

Genom att jag sökt barnmorske- programmet då jag under min MFS praktik fick assistera vid förlossningar.

Av enkätsvaren kan man också se att MFS och Linnaeus-Palme är meriterande för doktorandtjänster och en del eftertraktade masterutbildningar. Många av personerna som har gått vidare till doktorandtjänster menar att MFS-stipendiet var ett meritvärde och att det var fältstudien som möjliggjorde fortsatt forskning, ofta som en fortsättning på det som påbörjades under fältstudien.

Avslutande diskussion

Resultat och måluppfyllelse

Att svara på frågan hur väl programmen bidrar till att förse Sverige med en bred och väl förberedd resursbas för internationellt utvecklingssamarbete, är inte helt enkelt då ett stort tolkningsutrymme finns. Utvärderingen visar att deltagarna till stor del fått kvalificerade kunskaper som de har nytta av i nuvarande befattning samt ett ökat intresse för att studera vidare, arbeta eller engagera sig för frågor som har anknytning till internationellt utvecklingssamarbete. Samtidigt visar utvärderingen att programmets bidrag till resursbasen är en relativt homogen grupp. Nedan följer en avslutande diskussion kring resultaten och ett antal förslag till rekommendationer.

Resursbasens profil och arbetsgivares behov

Utvärderingen visar att profilen hos dem som deltagit i de resursbasprogram som UHR administrerar i stor utsträckning möter efterfrågan hos arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete gällande de tematiska inriktningar som är mest efterfrågade. Programmen bidrar med andra ord till goda förutsättningar för en framtida relevant rekryteringsbas med individer som kan driva för Sverige prioriterade frågor som jämställdhet, mänskliga rättigheter och miljöfrågor inom exempelvis FN och EU.

I utvärderingen framkommer också att arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete söker specifik språkkompetens eller arbetslivserfarenhet inom områden som exempelvis humanitärt arbete i konfliktområden. Detta är arbetslivserfarenhet och språkkompetens som måste erhållas efter eller utanför deltagande i UHR:s resursbasprogram. Då UHR:s resursbasprogram vänder sig till unga eller individer som fortfarande studerar utan krav på arbetslivserfarenhet, kan man inte förvänta att individerna genom programdeltagande blir väl förberedda för att kunna börja arbeta med internationellt utvecklingssamarbete direkt efter deltagande. Snarare ger deltagandet exponering och lärande i en ny internationell miljö i ett låg- och medelinkomstland, vilket i många fall väcker eller fördjupar ett intresse för utvecklingsfrågor och därför på sikt kan leda till arbete inom området.

Homogen grupp - vilka blir utvalda?

Att resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten uttrycker en ambition om breddad resursbas vittnar om en politisk uppfattning om att utvecklingssamarbetet är i behov av olika kompetenser, och att sammansättningen av verksamma individer inom utvecklingssamarbetet bättre bör återspegla den mångfald av individer som finns i befolkningen. Utvärderingen visar dock att programmets bidrag till resursbasen är en relativt homogen grupp. 75 procent är kvinnor och nästan alla har svensk bakgrund. Det ska mätas mot att kvinnor totalt utgör cirka 60 procent av studenterna på svenska högskolor och universitet. Gruppen är mindre homogen i fråga om utbildning. Det finns en bredd av många utbildningsämnen men en stor del av deltagarna har en samhällsorienterad inriktning på sin utbildning.

Utvärderingen bekräftar med andra ord en redan identifierad utmaning med att få programverksamheten att även nå nya grupper av individer som i framtiden skulle kunna tillföra resursbasen med efterfrågade kunskaper inom specifika sakområden, språk och kulturkunskaper eller nätverk i ett samarbetsland.

Att deltagarna är så pass lika varandra i kön, bakgrund och utbildningsinriktning kommer att forma den svenska resursbasen för en tid framöver. Det framkommer i utvärderingens enkätsvar och intervjuer, samt i interna strategier hos arbetsgivare, att arbetsgivare inom internationellt utvecklingssamarbete har svårt att få en personalsammansättning med större mångfald.

Aktörsamverkan för ökad mångfald och bredd

Det svenska biståndsarbetet har även förändrats. Biståndsmedel förvaltas i högre grad av mottagarländerna själva. Biståndsorganisationer rekryterar idag ofta inhemsk personal till lediga tjänster i partnerländerna eftersom expertis finns där och allt färre svenskar skickas ut. Konkurrensen om lediga tjänster inom det internationella utvecklingssamarbetet är hög och det är svårt för yngre individer utan längre erfarenhet att komma in i branschen. Det här bekräftas av arbetsgivare i de uppföljande intervjuerna. För att individer med olika bakgrund ska kunna komma i fråga för tjänster kopplade till internationellt utvecklingssamarbete, blir det därför allt viktigare att de kommer in i ett tidigt skede för att kunna tillägna sig den branscherfarenhet som krävs. UHR:s resursbasprogram kan ses som ett första steg. Alla aktörer involverade i programverksamheten måste därför bidra med att hitta lösningar för att komma till bukt med den ojämna könsfördelningen i programmen samt hur underrepresenterade grupper kan nås.

I utvärderingen märks att en majoritet av deltagarna redan bär på ett stort intresse för utvecklingssamarbete och att detta är det främsta skälet till deltagande. Det framkommer även att studievägledare och annan personal på lärosäten endast har spelat en mindre roll i en students beslut att delta i något av programmen. För att väcka intresset hos yngre individer med olika bakgrund, och på så sätt lägga grunden för en bred resursbas skulle intressehöjande aktiviteter behöva komma in redan tidigare i utbildningssystemet. Vidare diskussioner bör också föras kring studieväglädares möjligheter att även nå, inspirera och vägleda nya målgrupper till att delta i resursbasprogram.

Yrkesverksamma är en ännu mer homogen grupp, men fler har utomnordisk bakgrund

Genom enkätsvaren har vi kunnat göra en jämförelse mellan de som efter resursbasprogrammet har fortsatt att arbeta med internationellt utvecklingssamarbete och de som idag har annan sysselsättning för att se hur profilen hos de som nu är yrkesverksamma inom internationellt utvecklingssamarbete skiljer sig från övriga. Det visar sig att de som valt eller fått möjligheten att fortsätta en karriär inom internationellt utvecklingssamarbete i ännu större utsträckning är kvinnor (83 procent) med utbildning inom statsvetenskap, samhällsvetenskap, sociologi, antropologi, etnografi, kulturgeografi eller nationalekonomi. De uppger i större utsträckning än övriga att skälet till deltagande i programmet var ett redan befintligt engagemang för internationellt utvecklingssamarbete. Gruppen har väsentligt bättre kunskaper i språk som spanska, franska och portugisiska samt arabiska. Vi ser alltså att den totala bredd som ändå finns bland deltagares utbildningsinriktning smalnas av bland de som är yrkesverksamma inom området i linje med efterfrågade områden och att kvinnor i högre grad än män blir yrkesverksamma inom utvecklingssamarbetet av de som deltagit i MFS, Praktikantprogrammet eller Linnaeus-Palme.

De arbetsgivare som har deltagit i utvärderingen ser ett större behov att rekrytera personer med expertis inom miljö- och hållbarhetsfrågor medan deltagarna som har detta som utbildningsinriktning inte återfinns i gruppen yrkesverksamma inom internationellt utvecklingssamarbete. Utmaningen här är snarare för arbetsgivare att knyta resursbasen till sig än för programmen att bredda deltagarnas utbildningsinriktning ytterligare.

Jämförelsen visar också att en större andel bland deltagarna med utomnordisk bakgrund idag arbetar inom internationellt utvecklingssamarbete (17 procent) jämfört med deltagarna med svensk bakgrund (10 procent). Individer med utomnordisk bakgrund och goda språkkunskaper verkar alltså ha större möjligheter till anställning. Om detta beror på individernas eget intresse och arbetslivserfarenhet eller arbetsgivares efterfrågan vet vi däremot inte, men det ser ut att svara mot arbetsgivares efterfrågan om att vilja öka mångfalden bland de anställda inom biståndet.

Vilken bredd är rimlig att förvänta sig?

Med hänsyn till resultaten är det intressant att föra en diskussion om vilken bredd man kan förvänta sig inom resursbasprogrammen och vilka följder åtgärder för breddat deltagande skulle kunna leda till.

För de år som utvärderingen berör var studenters möjligheter till att delta i MFS avhängigt institutionernas kapacitet att ansöka om stipendier och projekt-samarbeten inom programmet. De ansökningar som UHR beviljade satte sedan ramarna för vilka utbildningsämnen som fältstudier kunde ske inom. Ett högt antal beviljade ansökningar inom samhällsvetenskapliga ämnen eller vård och omsorg banade på så sätt väg för ett högt antal deltagande kvinnor då de är över-representerade inom de utbildningarna. Ett arbete med att bredda möjligheten till rekrytering till MFS från hela lärosäten gjordes av UHR inför ansökan år 2017. Ansökningar till UHR sker numera centralt från alla lärosäten och inte längre på institutionsnivå, vilket kan få positiv effekt för ämnesbredden då studenter från alla utbildningsämnen numera kan ansöka om stipendier. Hur detta påverkar ett breddat deltagande har ännu inte utvärderats.

Inom Linnaeus-Palme sker samarbeten på institutionsnivå. Med ojämn könsfördelning inom många utbildningsämnen i åtanke, kan åtgärder för att öka programmens möjligheter att bidra till en breddad resursbas således vara att införa striktare prioritering av utbildningsämnen inför ansökningsomgångar. Det här kan dock vara en riskabel åtgärd som kan försvåra för framgångsrika samarbeten, som dessutom är fleråriga, mellan utbildningsanordnare i Sverige och i låg- och medelinkomstländer. Dess effekter på resursbasen är också osäker då ingen kan säga exakt vilka kompetenser resursbasen bör innehålla och steget mellan de resursbasprogram som UHR administrerar och arbetslivet är långsiktigt och inte helt rakt.

Att få deltagare har utomnordisk bakgrund kan till viss del bero på att behöriga deltagare till programmen är de med svenskt medborgarskap eller de med permanent uppehållstillstånd. Dessutom kan inte de MFS-stipendiater som har två medborgarskap göra sin fältstudie i sitt andra hemland. I och med att det finns en önskan om att skapa möjligheter för ett breddat deltagande bedömer vi att det finns ett behov av att göra en analys av eventuella regelförändringar, och vilka möjligheter eller konsekvenser, dessa skulle kunna leda till. Detta ligger även i linje med Internationaliseringsutredningens målsättningar om att Sverige ska ha

hög attraktionskraft som studie- och kunskapsnation och att utländska studenter ska uppmuntras att stanna i Sverige eller upprätthålla långsiktig kontakt med Sverige.¹¹

Återföra lärande till egen verksamhet, informera och karriärvägleda

Möjligheten för programmens effekter att kvarstå i ett längre perspektiv bedöms vara goda då en majoritet av deltagarna är intresserade av att exempelvis ansöka till ett av de seniora resursbasprogrammen som Sida hanterar. Dock är kännedomen om dem låg. Det är problematiskt att så många som en tredjedel av tidigare deltagare inte har kunskap om möjligheter till ytterligare utbildningsprogram inom området. Särskilt eftersom Sida har en önskan om en breddad resursbas och särskilt eftersom utvärderingen visar att en majoritet av deltagarna är intresserade av att arbeta med internationellt utvecklingssamarbete inom några år efter avslutat deltagande.

Att många önskar en framtida karriär inom området visar också på att vägen dit kan vara lång och att ytterligare erfarenheter krävs. Det här leder till frågan om deltagarnas kompetenser och intresse tillvaratas tillräckligt när de kommer hem, oavsett om de kommer tillbaka till studier eller om de ska ut i arbetslivet. Att ta tillvara på lärdomar och införliva i egen verksamhet är dessutom ett mål i resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten och borde vara ett egenintresse.

Utvärderingen visar även att arbetsgivares kännedom om programmen är låg. Det här kan ha påverkat arbetsgivares uppfattning om i vilken utsträckning de olika programmen är meriterande, och visar på ett ökat behov av analysera och sprida programmens resultat och deltagarnas erfarenheter.

Programmen bidrar till mer än resursbasutveckling

I nuvarande resultatstrategi för kapacitetsutveckling och utbyten har arbetet med resursbasutveckling fokuserat på individer och arbetet har riktats mot yngre akademiker och engagerade unga som setts som en framtida resursbas för biståndet. Att bredda resursbasen har därför tolkats som en ambition att i ökad grad inkludera nya grupper av individer och kompetenser.

Att bredda resursbasen skulle dock också kunna tolkas som att involvera en bredd av olika aktörer så som lärosäten, myndigheter, det civila samhället och näringslivet. Att stärka och bredda resursbasen skulle då betyda att resursbasutveckling ska underlätta för lärosäten, civila samhället med flera organisationer att kunna bidra till det internationella utvecklingssamarbete och i fortsättningen i högre grad till Agenda 2030. Om utbildningsanordnare snarare ses som aktiva aktörer inom biståndet för att öka kopplingen mellan utbildning och utvecklingsfrågor blir de en styrka inom internationellt utvecklingssamarbete.

Tidigare studier och analyser har visat att programverksamheten även bidrar till internationalisering av svenska lärosäten och det globala lärandet.¹² Exempelvis inom Linnaeus-Palme är utbytet ömsesidigt vilket innebär att studenter och lärare från låg- och medelinkomstländer gästföreläser och studerar på svenska

¹¹ En strategisk agenda för internationalisering, SOU 2018:3.

¹² Högre utbildning i utvecklingssamarbetet, Ds 2011:3, Att utveckla det globala lärandet med Linnaeus-Palme, Internationella Programkontoret, 2011. Internationalisation through the Linnaeus-Palme programme, UHR, 2015

lärosäten och bidrar på så sätt till att ge globala perspektiv på utbildningsämnen genom diskussioner och föreläsningar. En stor del av programverksamheten kommer således även studenter som inte direkt deltar till gagn. Inom MFS visar utvärderingen att det finns en betydelsefull koppling till institutionernas forskningsarbete.

MFS, Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet verkar också alla för kapacitetsutveckling med fokus på stärkandet av institutioner och individer genom partnerskap och andra former av samarbeten. Genom utbildningsanordnares och organisationers samarbeten med andra länder sker det gemensamma lärandet som stärker båda parter och som kan leda till nya kunskaper. Starka partnerskap mellan lärosäten i Sverige och i samarbetsländerna har också potential att bestå bortom biståndet.

Geografisk bredd och akademisk frihet

I flera andra länder, exempelvis Norge, begränsas möjligheten till utbildnings-samarbeten som finansieras av biståndsmedel, till de länder där behoven är som störst. Inom de program som UHR administrerar är samarbeten möjliga med alla låg- och medelinkomstländer som finns med på OECD:s lista över biståndsberättigade länder. Trots detta sammanfaller de mest populära länderna för akademiskt samarbete till stor del med Sveriges bilaterala samarbetsländer. Genom att behålla en bredd av möjliga länder för utbildningsanordnare att samarbeta med bibehålls därmed en större akademisk frihet att själv välja partnerinstitution som kan ha betydelse beroende av ämne. Språket har också ofta stor betydelse för val av land.

Rekommendationer

Avslutningsvis ges här ett antal rekommendationer som skulle kunna förstärka programmens effekter.

Främja ökad kännedom och upprätthålla intresset hos resursbasen

UHR och Sida kan i samverkan med utbildningsanordnare, civilsamhällesorganisationer och näringslivsorganisationer som är delaktiga i programverksamheten, främja en ökad kännedom om programmen bland potentiella arbetsgivare. Det här kan exempelvis göras genom att regelbundet sprida resultat och erfarenheter från programverksamheten.

I samverkan bör även insatser som främjar att upprätthålla intresset hos resursbasen för potentiella framtida anställningar och matchningar inom sektorn anordnas. Förberedelse- och återträffar för alla program bör erbjudas. Dessa träffar blir viktiga för att förbereda deltagare innan utlandsvistelsen, kunna ge information om möjligheter och karriärvägledning, samt ett lärande och återföring av kunskap och erfarenheter till den egna organisationen. Här finns möjligheter för arbetsgivare att knyta resursbasen närmare till sig och mäta temperaturen hos deltagare för fortsatt intresse av arbete och engagemang för internationellt utvecklingssamarbete. Dessa insatser bör även leda till att öka deltagarnas kännedom om de seniora resursbasprogrammen.

Breddad rekrytering - kampanj för att även nå underrepresenterade grupper

UHR kan i riktlinjerna för programmen arbeta för att främja ett breddat deltagande. I bedömning av ansökningar och rapporter bör tyngdpunkt ligga på lärosätens och organisationers insatser för att rekrytera deltagare av olika kön, bakgrund och ämnesinriktning. Deltagarnas profil bör följas upp regelbundet av UHR och, beroende på resultat, kan det bli aktuellt att överväga ytterligare åtgärder. UHR och Sida bör även föra en dialog kring kriterier för behörighet och deltagande till programmen avseende medborgarskap och permanent uppehållstillstånd, och eventuellt överväga förändringar.

Utbildningsanordnare och organisationer kan med fördel informera studenter i ett tidigt skede, exempelvis alla förstaårsstudenter om möjligheter till utbyten och stipendier. Redan här kan det vara värdefullt att ta in intresseanmälan som senare kan följas upp. I ett senare skede behövs mer riktad information om deltagande i specifika projekt. För att nå deltagare av olika kön, bakgrund och utbildning kan det behövas riktade insatser inklusive informationsmaterial med mångfaldsperspektiv. Förslagsvis kan detta koordineras med lärosätens övriga främjandearbete med breddad rekrytering och breddat deltagande.

Även studenter från partnerlandet kan ses som en del av resursbasen

En möjlighet att bredda resursbasen skulle kunna vara att betrakta även studenter från låg- och medelinkomstländer som en del av den svenska resursbasen. Efter sitt deltagande i Linnaeus-Palmeprogrammet fortsätter många av dem att ha kontakt eller att arbeta för organisationer, lärosäten eller företag som har koppling till svenskt utvecklingssamarbete. Det går att se en koppling mellan Sveriges viljeyttring att sprida svenska perspektiv och intressen, enligt resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten, och att även icke-svenskar som vistats länge i landet skulle kunna göra detta. I en vidare tolkning av resursbasbegreppet skulle även akademien i sig kunna utgöra resursbas.

Utvärdera programeffekter även i samarbetsländerna

Det ligger i UHR:s intresse att utvärdera hur programmen bidrar till högre kvalitet i utbildningen och om internationellt samarbete och utbyte leder till ett gemensamt lärande hos alla deltagande parter. Detta kan ske genom utvärderingar på individ- och institutionsnivå.

Resursbasprogrammets bidrag till kapacitetsutveckling på organisationsnivå i låg- och medelinkomstländer kan vara intressant för Sida att utvärdera.

Institutionssamverkan för att nå målen i Agenda 2030

Genom ökade tvärvetenskapliga samarbeten förespås programverksamheten i högre grad kunna bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling – Agenda 2030, samt till kapacitets- och kvalitetsutveckling i utbildning, både i Sverige och i låg- och medelinkomstländer. Institutionssamverkan och tvärvetenskapliga samarbeten skulle även kunna ge positiva effekter på resursbasens bredd.

Utbildning, utbyte och utveckling – för alla som vill vidare

Universitets- och högskolerådet, UHR, är en statlig myndighet med ett brett uppdrag inom utbildningsområdet. Vi finns i Stockholm och i Visby.

- Vi samordnar antagningen till högskolor och universitet.
- Vi erbjuder möjligheter till internationellt utbyte, kompetensutveckling och praktik utomlands för studenter och personal inom utbildningssektorn.
- Vi ger stöd och information till alla som vill läsa vidare på universitet eller högskola.
- Vi förvaltar och utvecklar IT-system på uppdrag av universitet och högskolor.
- Vi bedömer utländska utbildningar så att personer med en utländsk examen kan söka jobb eller söka en högre utbildning i Sverige.
- Vi arbetar för en breddad rekrytering till högskolan och för att motverka diskriminering inom högskolan.
- Vi ansvarar för högskoleprovet.

